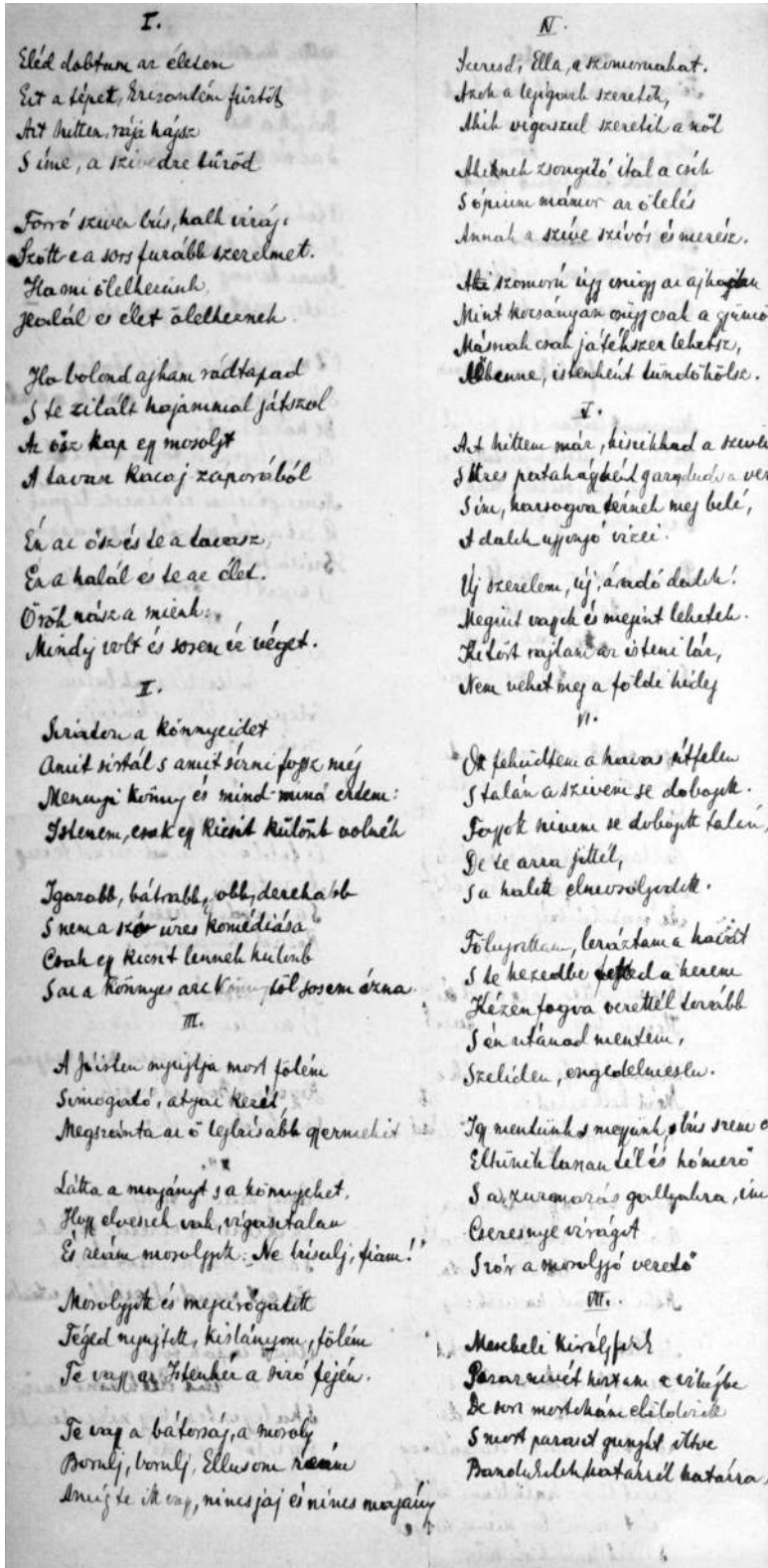

NÉMETH LÁSZLÓ VERSBEN!

Németh László „írói hagyatéka” között kutatva újabb fiatalkori költeményeinek kéziratára bukkantak a könyvtárban.

NÉMETH LÁSZLÓ VERSÉNEK KÉZIRATA

— forrás: Németh László Városi Könyvtár —

Kevésbé közismert, hogy Németh László, az induló írói kibontakozásával párhuzamosan, a költészetben is próbára tette magát. Ezt jól mutatja, hogy az író később, az 1977-ben megjelent *Homályból homályba* függelékeként verseinek egy részét megjelentette. Ez *A megölt költő* címmel általa 1926–37 között írt verseiből összeállított válogatás természetesen nem teljes. Ismerősöknek levelekben elküldött versei azóta is lappanghatnak, előkerülhetnek (ld.: Babus Antal, *Tiszatáj* 2001/4.), sőt később írt versei is fennmaradtak (Turcsány Péter: *A feltámadt költő*, 2004). Németh László költői ambíciói, mintegy „lírai rohamok”-ként, az író életében többször visszatértek (1926-27, 1928, 1932, 1937, 1972-73). A versekből azonban, a szerző költői kudarcélményét fokozva, csak néhány jelenhetett meg.

Most pedig egy újabb, eddig nem publikált, kéziratban fennmaradt versciklus első verseiről számolunk be, amelynek fényképét mellékelten közöljük. A cím nélküli, ám számozással ellátott költemények egy összeállított versfüzért sejtetnek. A serdülőkori fiatal ébredés éveiben, főleg a Nagybanányán töltött 1918-as év volt Németh lírai nyelvének meghatározója. Itt ismerte meg későbbi feleségét, Démusz Ellát is. Az Elek Artúr által kiadott antológiából pedig megismerhette a nyugatosokat, ebben talált rá Ady Endre és Babits Mihály két ellenpólust képező költői hangjára. Az itt közölt I. versben Ady: *Az örök harc és nász* képeire, „hangkörére” ismerünk rá. „örök nász a mienk: / Mindig volt és sosem ért véget” (4. vszk). Ez a tépő szerelmi vágy végzetessé/ végtelensé fokozódik: „*Ha mi ölelkezünk / Halál és élet ölelkeznek.*” Adys hangot követ a jellegzetes jelző-halmazásával a II. vers: „különb volnék / Igazabb, bátrabb, jobb, derekabb / S nem a szó üres komédiása”. A harmadik versben *Ellus* alakja, mint a megszántó Jóisten adománya tűnik elénk: „*megszánta az ő legbúsabb gyermekét...Mosolygott és megcirógatott / Téged nyújtott, kislányom, fölém...*” A mintegy új Lédaként megjelenő Ella vágyakba burkolt sziluetttje újra lírai ihletet táplál a fiatal költőnek (V. vers). „*Új szerelem, új áradó dalok! / Megint vagyok és megint lehetek. / Kitért rajtam az isteni láz, / Nem vehet meg a földi hideg.*” A Nő a költőt a lírai halálból, öngyilkosságból menti meg (VI. vers). „*Ott fekédtem a havas útfelen / ...Fölugrottam, leráztam havát / ...S én utánad mentem, / Szelíden, engedelmesen*” Az I. vers nyitósorai is erre utalnak: „*Eléd dobtam az életem / Ezt a tépett, krizantém fürtöt / Azt hittem rája hágsz / S íme, a szivedre tűzöd.*” Valami beteljesületlen érzés szólal meg a VII. vers vándor-motívumában, Ady *A mesebeli János* versét idézve. „*S most paraszt gunyát öltve / Bandukolok határról határra...*”

E keltezetlen versfüzér az Ella-szerelem kezdetére datálható, kapcsolatuk krízisére. Talán az 1919. augusztusi, féltékenység miatti, öngyilkossági kísérletét követően. Vagy talán ez lehet a Lakatos István által említett két ismeretlen versciklusának egyike, 1922-ből. Ám az adys hang valódiságát kritikával kell kezelnünk. Később így írt: „*A költők figyelmeztettek rá, hogy ha költő akarok lenni, hozzá kell durvítanom magam a világhoz... Úgy éreztem, ha ember akarok lenni, sürgősen meg kell indulnom ebbe a romlásba.*” Az itt közölt versek verstanilag szintén koraiak, még túlzottan Ady verselését követik. Egyéni rímes, jambusos-strófás, de magyaros, ütemhangsúlyos verseit. A versszakok sorainak szótagszám variálása (I. vers 8–9–6–9; III. vers 9–9–11; VI. vers 10–9–9–6–8) vagy a páros szótagszámú sorok páratlan ütemekké felosztása (V. vers 4/6), anapesztusokba aprózott jambusok (II. vers 5. sor) éppúgy visszaköszönnek. Ezt a versnyelvet jól ismerhette, hiszen *Az Ady-versek genezise* címmel tanulmányt is írt (1925). Németh László poétikája, láthatóan vagy látszen, továbbért későbbi műveiben, amit már 1921-ben világosan megfogalmazott: visszahozni a „*versebe szedett beszédet a színpadra, költészetet a regénybe.*”

Szabó Pál